

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA**(2003. július 10.)**

a szervezetek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének engedélyezéséről szóló 761/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához a környezeti teljesítménymutatók kiválasztásával és használatával kapcsolatos iránymutatásról

(az értesítés a C(2003) 2253. számú dokumentummal történt)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2003/532/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 211. cikke második franciabekezdésére,

mivel:

- (1) A szervezetek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének engedélyezéséről szóló 2001. március 19-i 761/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹ meghatározza a szervezeteknek az EMAS-ban való részvételére vonatkozó alapvető követelményeket.
- (2) A 761/2001/EK rendelet felszólítja a Bizottságot, hogy támogassa az EMAS következetes alkalmazását.
- (3) Ezt a következetességet a szervezetek és környezetvédelmi hitelesítők részére a 761/2001/EK rendelet 3. cikke (2) bekezdésének c) albekezdésében említett környezetvédelmi nyilatkozat elkészítésére vonatkozó iránymutatások biztosításával fokozni lehet.

---

¹ HL L 114., 2001.4.24., 1. o.

- (4) A 761/2001/EK rendelet III. mellékletének 3.3 pontja értelmében az EMAS-t végrehajtó szervezetek az egyes szervezetek által szolgáltatott információk érthetőségének, átláthatóságának és összehasonlíthatóságának fokozása érdekében környezeti teljesítménymutatókat használhatnak.
- (5) A környezeti teljesítménymutatók megválasztása és használata segítheti a szervezeteket a környezetgazdálkodásuk és környezeti teljesítményük jobb megértésében és javításában is.
- (6) A 2001/680/EK ajánlás² I.3 mellékletében szereplő EMAS környezeti nyilatkozatra vonatkozó iránymutatás bejelenti, hogy a Bizottság a kellő időben kidolgozza a környezeti teljesítménymutatók kiválasztására és használatára vonatkozó iránymutatást.
- (7) A környezeti teljesítménymutatók megválasztásának és használatának a költségek szempontjából hatékonyak kell lennie, és alkalmazkodnia kell a szervezet méretéhez és jellegéhez, igényeihez és legfontosabb céljaihoz.
- (8) Az ebben az ajánlásban meghatározott iránymutatás összhangban van a 761/2001/EK rendelet 14. cikke értelmében felállított bizottság véleményével,

AJÁNLJA:

- (1) Az EMAS környezeti nyilatkozat elkészítése céljából a szervezetek használhatják az I. mellékletben szereplő környezeti teljesítménymutatókat.
- (2) Ennek az ajánlásnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, 2003. július 10-én.

a Bizottság részéről
Margot WALLSTRÖM

---

² HL L 247., 2001.9.17., 1. o.

a Bizottság tagja

nem véglegesített változat

*I. MELLÉKLET***IRÁNYMUTATÁS A KÖRNYEZETI TELJESÍTMÉNYMUTATÓKNAK AZ EMAS RENDELET CÉLJAIRA TÖRTÉNŐ KIVÁLASZTÁSÁHOZ ÉS HASZNÁLATÁHOZ****1. Bevezetés**

Az EMAS rendelet III. mellékletének 3.3 pontja ösztönzi a résztvevő szervezeteket, hogy a megfelelő esetekben környezeti teljesítménymutatókat használjanak.

Ezeknek a mutatóknak a használata oly módon bővíti a környezeti teljesítményről szóló jelentéseket, hogy a nyers adatokat a célközönség számára könnyen érthető információkká alakítja át. A környezeti teljesítménymutatók sokféle környezeti adatot összesítenek korlátozott számú alapvető információsorozat formájában. Ez segítséget nyújt a szervezetek számára a környezeti teljesítmény számszerűsítésében és a róla szóló jelentéstételben. A környezeti mutatók másik fontos funkciója, hogy segítik a szervezeteket környezeti szempontjaik és hatásaik kezelésében. A környezeti teljesítmény emellett bizonyos szervezetek, pl. minősítő ügynökségek és pénzügyi tanácsadó cégek számára is egyre fontosabbá válik.

A környezeti információk előállítása gyakran költséges és időigényes tevékenység. A környezeti teljesítménymutatóknak ennek megfelelően a költségek szempontjából hatékonyak kell lenniük, és alkalmazkodniuk kell a szervezet méretéhez és jellegéhez, igényeihez és legfontosabb céljaihoz. Elsősorban a legjelentősebb környezeti hatásokra kell vonatkozniuk, illetve azokra, amelyeket a vállalat működésén, vezetésén, tevékenységein, termékein és szolgáltatásain keresztül befolyásolni tud. Elég érzékenynek kell továbbá lenniük ahhoz, hogy kifejezzék a környezeti hatásokban bekövetkező jelentős változásokat. A szervezeteknek ezen kívül optimálisan kell felhasználniuk az általuk gyűjtött környezeti információkat. Ennek érdekében a mutatóknak egyrészt segíteniük kell a szervezet vezetését, másrészt tájékoztatniuk kell az érdekelt feleket is. A szervezet képességeitől és erőforrásaitól függően a környezeti teljesítménymutatók használata kezdetben a legfontosabbnak ítélt szempontokra korlátozódhat, s a kezdeti tárgykörüket idővel fokozatosan bővíteni lehet. Az ebben az iránymutatásban szereplő mutatókat és mértékegységeket példaként közöljük.

Számos olyan kiadvány és szabvány létezik, amely segítheti a szervezeteket, s ezeket ennek az ajánlásnak a szakirodalommal foglalkozó II. mellékletében soroltuk fel.

A környezeti mutatók rendszereinek alapelvei a következők:

- összehasonlíthatóság: a mutatóknak lehetővé kell tenniük az összehasonlítást, és jelezniük kell a környezeti teljesítmény változásait,
- egyensúly a problémás (rossz) és a reményekre jogosító (jó) területek között,
- folytonosság; a mutatóknak azonos kritériumokon kell alapulniuk, és azokat összehasonlítható időtartamok vagy időegységek során kell megállapítani,
- időszerűség; a mutatókat megfelelő gyakorisággal frissíteni kell annak érdekében, hogy a szükséges intézkedéseket meg lehessen hozni,
- érthetőség; a mutatóknak egyértelműeknek és érthetőeknek kell lenniük.

2. A környezeti teljesítménymutatók kategóriái

Valamely szervezet környezeti teljesítményének értékeléséhez és jelentéséhez³ többnyire a környezeti mutatók három kategóriáját határozzák meg:

Működési teljesítménymutatók (MTM)			Irányítási teljesítménymutatók (ITM)		Környezeti állapotmutatók (KÁM)	
Bemeneti mutatók	Fizikai létesítmények és berendezések mutatói	Kimeneti mutatók	Rendszermutatók	Funkcionális területi mutatók	Környezeti közegmutatók	Bio- és antropozféra mutatók
Anyagok	Kivitel	A szervezet által kínált termékek	Politikák és programok végrehajtása	Igazgatás és tervezés	Levegő	Növényvilág
Energia	Telepítés	A szervezet által nyújtott szolgáltatások	Megfelelőség	Beszerezés és beruházások	Víz	Állatvilág
A szervezet működését támogató szolgáltatások	Működés	Hulladékok	Pénzügyi teljesítmény	Egészség és biztonság	Föld	Emberek
A szervezet működését	Karbantartás	Kibocsátások	Alkalmazotti részvétel	Közösségi kapcsolatok		Esztétika, örökség és

³ Az MTM, ITM és KÁM fő kategóriák, valamint a legtöbb al kategória közvetlenül megfelel az EN/ISO 14031:1999 „Környezetgazdálkodás – környezetvédelmi teljesítmény értékelés – Iránymutatások” dokumentumban használt kapcsolódó mutató-kategóriáknak. A „szervezet működését támogató termékek”, „szállítás”, „alkalmazotti részvétel”, „igazgatás és tervezés”, „beszerzés és beruházások” és az „egészség és biztonság” az EMAS-ra jellemző al kategóriák.

Működési teljesítménymutatók (MTM)			Irányítási teljesítménymutatók (ITM)		Környezeti állapotmutatók (KAM)	
támogató termékek						kultúra
	Földhasználat					
	Szállítás					

Működési teljesítménymutatók (MTM-ek): Ezek elsősorban a szervezet működésével kapcsolatos szempontokra vonatkoznak, beleértve a tevékenységeket, termékeket vagy szolgáltatásokat, és kiterjedhetnek többek között a kibocsátásokra, a termékek és nyersanyagok újrahasznosítására, a járműpark üzemanyag-fogyasztására vagy az energiafelhasználásra.

A működési teljesítménymutatók bemeneti mutatókra, a fizikai létesítmények és berendezések mutatóira és kimeneti mutatókra oszthatók fel. Ezek elsősorban a szervezet működése környezeti hatásainak tervezésére, ellenőrzésére és figyelésére vonatkoznak. A működési teljesítménymutatók eszközként felhasználhatók arra, hogy a környezeti jelentésekben vagy környezeti nyilatkozatokban az EMAS rendelettel összhangban környezeti adatokat közöljenek. Mivel továbbá tartalmaznak a költségekkel kapcsolatos szempontokat, a környezetvédelmi költséggazdálkodás alapját is jelentik.

Irányítási teljesítménymutatók (ITM-ek): Ezek a mutatók elsősorban a vezetésnek azokra a tevékenységeire vonatkoznak, amelyek célja a környezetgazdálkodás sikeréhez szükséges infrastruktúra biztosítása, s kiterjedhetnek többek között környezetvédelmi programokra, célkitűzésekre és célokra, képzésre, ösztönzési rendszerekre, az ellenőrzések gyakoriságára, a helyszíni ellenőrzésekre, az igazgatásra és a közösségi kapcsolatokra.

Ezek a mutatók elsősorban belső ellenőrzési és információs mértékegységekként szolgálnak, de önmagukban nem nyújtanak elegendő információt ahhoz, hogy a szervezeti környezeti teljesítményéről pontos képet lehessen alkotni.

Környezeti állapotmutatók (KAM-ek): Ezek a mutatók tájékoztatnak a szervezetet körülvevő környezet minőségéről, illetve a környezet helyi, regionális vagy globális állapotáról. Ilyen lehet például egy közeli tó vízminősége, a regionális levegő-minőség, az üvegházhatást okozó gázok koncentrációja vagy bizonyos szennyező anyagok koncentrációja a talajban. Annak ellenére, hogy ezek a mutatók meglehetősen szerteágazók lehetnek, felhasználhatók arra, hogy a szervezet a jelentős környezeti hatásokhoz kapcsolódó környezeti szempontok kezelésére összpontosítsa a figyelmét.

A környezeti közeg (levegő, víz, föld) állapota, és az ebből fakadó problémák gyakran többféle befolyástól függenek. Példaként említhetők a különböző szervezetek, a magánháztartások vagy a közlekedés által keletkező kibocsátások. A környezeti közeg állapotára vonatkozó adatokat gyakran kormányzati intézmények mérik és rögzítik. Ezeket az adatokat a legfontosabb környezeti problémákhoz kapcsolódó meghatározott környezeti mutatórendszerek kidolgozásához használják. A környezetvédelmi politikai célokkal kapcsolatban a nyilvános környezeti mutatókat a szervezetek iránymutatásként használhatják fel a saját mutatóik és célkitűzéseik meghatározásánál alkalmazott prioritások megállapításánál. Ez különösen igaz abban az esetben, amikor a szervezet valamely környezeti probléma egyik fő forrása: ilyen például egy repülőtér hatása a környezetére a zaj szempontjából, vagy a közvetlen szennyvízkibocsátás hatása a helyi vízminőségre. A KÁM-ek különösen ezekben az esetekben teszik lehetővé a szervezet környezeti hatásainak mérését.

A környezeti mutatóknak ez a három kategóriája széles körben elfogadottá vált, és a szervezeteknek ezeket a mutatókat kell ötvözniük annak igazolására, hogy:

- tisztában vannak a tevékenységeikhez, termékeikhez és szolgáltatásaikhoz társuló környezeti hatásokkal (KÁM);
- megfelelő intézkedéseket hoznak a környezeti hatásokhoz kapcsolódó környezeti szempontok kezelésére (ITM);
- a környezeti szempontok kezelésének eredményeként működésük jobb környezeti teljesítménnyel párosul (MTM).

Azzal mindazonáltal tisztában vagyunk, hogy a kevésbé jelentős környezeti hatású és kevésbé összetett környezetgazdálkodási rendszerrel rendelkező szervezeteknél a legfontosabb mutatók a működési teljesítményhez kapcsolódó mutatók lesznek.

3. Iránymutatások

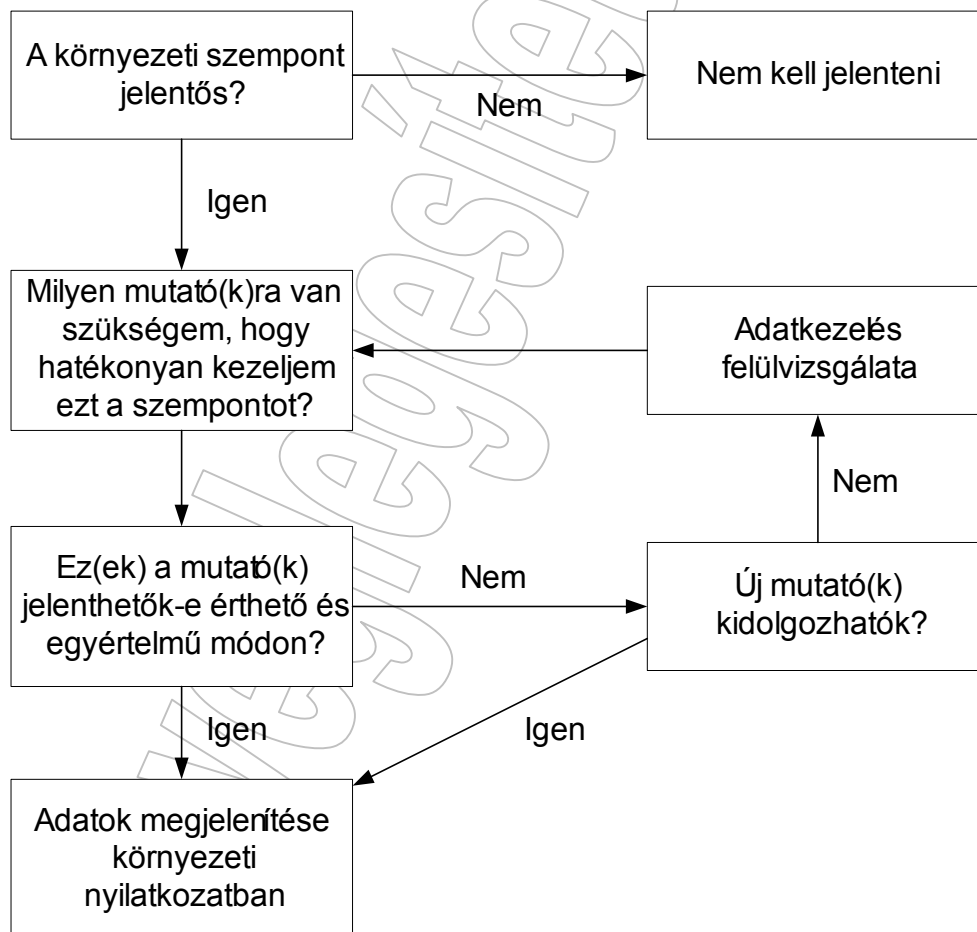
Amikor valamely szervezet egy adott környezeti szemponthoz környezeti teljesítménymutatókat választ, az alábbi kérdéseket kell feltennie saját magának:

- Melyek a szervezet fő környezetvédelmi szempontjai és hatásai?

- Mely területeken érhetőek el a legjelentősebb fejlesztések?
- Mely területeken vezethetnek a környezetvédelmi fejlesztések költségcsökkenéshez?

A kiválasztott környezeti mutatóknak meg kell felelniük a környezetvédelmi politika legfontosabb céljainak:

- Hogyan befolyásolja a szervezet a helyi vagy regionális környezeti helyzetet a fontos helyi vagy regionális környezetvédelmi politikai kérdésekkel kapcsolatban?
- Melyek az uralkodó környezeti problémák a jelenlegi politikai párbeszédben?
- Milyen külső követelmények befolyásolják a szervezetet – például az érdekelt felek részéről?

Ábra

A környezeti teljesítménymutatók kiválasztásánál alkalmazott döntési eljárások folyamatábrája

A szervezetnek továbbá olyan mutatókat kell kiválasztania, amelyek javítják a szervezet irányítását. Azok a mutatók, amelyek nem járulnak hozzá a szervezet irányításához, nem épülnek be a napi irányításba, s így csekély hatást gyakorolnak a teljesítmény javulására. Röviden, azok a mutatók a legmegfelelőbbek a szervezet számára, amelyek lehetővé teszik, hogy az alkalmazottak és a vezetőség jobban végezze feladatait.

Az alábbi a) és b) szakaszban megvizsgáljuk az EMAS rendelet III. mellékletének 3.3 pontjában részletesen ismertetett kritériumok mindegyikét, s az itt leírtak segítenek a szervezeteknek a megfelelő mutatók kiválasztásában.

a) *A mutatóknak pontos értékelést kell nyújtaniuk a szervezet teljesítményéről*

Fontos, hogy a szervezet környezeti teljesítményéről helyes értékelést kapjon. A mutatóknak a környezeti teljesítményt a lehető legpontosabban kell tükrözniük, és kiegyensúlyozottan kell megjeleníteniük a környezeti szempontokat és hatásokat.

Ha valamely szervezet például csökkenti a levegőbe és vízbe történő kibocsátást, de ennek eredményeként több szilárd hulladékot juttat a lerakóba, a szervezetnek az átfogó környezeti előnyöket kell mérlegelnie és jelentenie. Ennek pénzügyi kihatásai is lesznek, mivel az ártalmatlanítás költségét is figyelembe kell venni ahhoz, hogy a vezetőség felmérhesse az ezzel az intézkedéssel járó költségeket és előnyöket.

A következőkben az EMAS környezeti jelentésben használatos mutatókra és mértékegységekre mutatunk be példákat. Ezek a 2. szakasz a környezeti teljesítménymutató kategóriákról szóló táblázatában szereplő mutatók különböző kategóriáira és alkategóriáira vonatkoznak.

A környezeti hatások abszolút értékén túl a mértékegységek a termék- vagy szolgáltatási egységekre, forgalomra, bruttó árbevételre vagy bruttó hozzáadott értékre („környezeti hatékonysági mutatók”) vetített környezeti hatásokat, illetve az egy alkalmazottra vetített környezeti hatásokat is megjeleníthetnek⁴.

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: BEMENETI MUTATÓK		
Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre

⁴ Az alkalmazottakra vetített mutatók használatával óvatosan kell bánni, mivel ez az intézkedés bizonyos esetekben erősen függ a vállalat által alkalmazott tőke/munkaerő összetételtől.

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: BEMENETI MUTATÓK		
Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Anyagok	Nyersanyagok, üzemi és segédanyagok, talajvíz, felszíni víz, fosszilis tüzelőanyagok, fa, stb.	tonna/év tonna/termék tonna/év tonna veszélyes, ill. káros anyag/év köbméter/év köbméter/termék tonna
Energia	Elektromos energia, gáz, olaj, megújuló energiaforrások, stb.	megawattóra/év kilowattóra/termék tonna
Termékek (a „beszerzés és beruházások” funkcionális területtel egyeztetve)	Előzetes termékek, kiegészítő és irodai termékek, stb.	tonna/év veszélyes, ill. káros anyag kilogramm/szolgáltatási egység ökocímkével ellátott termékek száma/százaléka (/év)
Szolgáltatások (a „beszerzés és beruházások” funkcionális területtel egyeztetve)	Tisztítás, hulladék ártalmatlanítás, méhészet, vendéglátás, kommunikáció, irodai szolgáltatások, szállítás, utazás, oktatás, igazgatás tervezés, pénzügyi szolgáltatások, stb.	tonna/év veszélyes, ill. káros anyag kilogramm/szolgáltatási egység ökocímkével ellátott szolgáltatások száma/százaléka (/év)

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: FIZIKAI LÉTESÍTMÉNYEK ÉS BERENDEZÉSEK MUTATÓI		
Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Tervezés	Épületek, gépek, berendezések, stb.	épületek hővesztesége (watt/m ² és kelvin) újrahasznosítható alkatrészeket tartalmazó berendezések százalékos aránya (évente)
Telepítés	Épületek, gépek, berendezések, stb.	újrahasznosításra tervezett gépalkatrészek százalékos aránya (évente) ökocímkével ellátott vagy környezeti nyilatkozattal ellátott berendezések százalékos aránya vagy száma (évente)
Működés	Épületek, gépek, berendezések, stb.	adott gép vagy berendezés éves működési órászáma működéshez használt anyagok vagy termékek (évente)
Karbantartás	Épületek, gépek, berendezések, szállító járművek, stb.	adott gép vagy berendezés éves karbantartásigénye (óra) karbantartáshoz felhasznált anyagok és termékek éves mennyisége (tonna)
Földhasználat	Természetes élőhelyek, zöldterület, burkolattal fedett területek, stb.	négyszetkilométer (évente)
Szállítás	Üzemanyag-fogyasztás, járművek kibocsátásai, üzleti utak a szállítóeszköz típusa szerint (repülőgép, személygépkocsi, busz, vonat), stb.	a járműpark éves üzemanyag-fogyasztása (tonna) a járműpark által évente kibocsátott üvegházhatást kiváltó gázok mennyisége (tonna) a járműpark által kibocsátott finom vagy ultrafinom részecskék éves tömege vagy száma személy-kilométer/év

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: KIMENETI MUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Kibocsátások	Légköri kibocsátások, pl. üvegházhatást okozó gázok, illékony szerves vegyületek, finom és ultrafinom részecskék, stb. Szennyvizek, pl. meghatározott veszélyes anyagok, ipari víz vagy hűtővíz, stb. kiömlése Hulladék, pl. veszélyes hulladékok, nem veszélyes hulladék, iszap, hő, zaj, stb.	tonna/év kg/termék tonna köbméter/év köbméter/termék tonna anyagok egy köbméter szennyvízben (kilogramm) újrahasznosítható hulladék százalékos aránya (évente) megajoule/év megajoule/termék tonna decibel (meghatározott helyen)
Termékek (tervezés, fejlesztés, csomagolás, felhasználás, visszanyerés, ártalmatlanítás)	A termékekben található anyagok, csomagoló anyag, készülékek energiafogyasztása, stb.	éves (és termékegységenkénti) veszélyes, ill. káros anyag mennyisége (tonna) újrahasznosításra tervezett termékalkatrészek éves aránya tömegszázalékban ökocímkével ellátott ² termékek száma és százalékos aránya (évente) csomagolóanyag éves mennyisége (tonna)
Szolgáltatások (tervezés, fejlesztés, működtetés)	Tisztítás, hulladék-ártalmatlanítás, méhészet, vendéglátás, kommunikáció, irodai szolgáltatások, szállítás, utazás, oktatás, igazgatás-tervezés, pénzügyi szolgáltatások, stb.	veszélyes, ill. káros anyagok szolgáltatási egységenkénti, illetve éves mennyisége (tonna vagy kilogramm) szolgáltatási egységenkénti és éves üzemanyag-fogyasztás (liter) ökocímkével ellátott szolgáltatások száma és százalékos aránya (évente)

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: RENDSZERMUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Politikák és programok végrehajtása	Környezeti célkitűzések és célok, munkahelyi feltételek, adatkezelés, stb.	az egy év alatt elért célkitűzések és célok százalékos aránya környezetvédelmi előírásokkal rendelkező egységek/ munkahelyek százalékos aránya (évente) a környezetvédelmi mérési és adatkezelő rendszerekbe bevont egységek/munkahelyek százalékos aránya (évente)
Megfelelőség	Ellenőrzés, az önkéntes környezetvédelmi megállapodások betartása, stb.	az egy év alatt ellenőrzött egységek/munkahelyek százalékos aránya az önkéntes megállapodások megvalósított céljainak száma (évente)

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: RENDSZERMUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Pénzügyi teljesítmény	Erőforrás-megtakarítások, stb.	euró/év
Alkalmazotti részvétel	Környezetvédelmi képzés, az alkalmazottakkal folytatott konzultáció, az alkalmazottak fejlesztésre tett javaslatai, stb.	képzési napok száma alkalmazottanként és évente az összes éves képzés százalékos aránya az alkalmazottakkal/alkalmazottak képviselőivel folytatott találkozók száma (évente) az egy alkalmazottra jutó javaslatok száma évente az egy év alatt megvalósított javaslatok száma/százalékos aránya

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: FUNKCIONÁLIS TERÜLETI MUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Igazgatás és tervezés	Tervezési döntések, politikák, földhasználat tervezés, zöld piacokon való részvétel, stb. közvetlen és közvetett környezeti szempontjai és hatásai	környezeti hatáselemzéssel együtt kidolgozott politikák száma (évente) a természetes élőhelyként megőrzendő vagy azzá átalakítandó földterület százalékos aránya (évente) a zöld piacokon értékesített termékek összértéke euróban, illetve ezek százalékos aránya
Beszerzés és beruházások (összehangolva a termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos bemeneti mutatókkal)	Szállítók és vállalkozók környezeti teljesítménye, stb. Beruházás környezetvédelmi projektekbe, stb.	környezetvédelmi politikákkal vagy vezetési rendszerekkel rendelkező szállítók és vállalkozók száma/százalékos aránya a környezetvédelmi projektekbe egy év alatt befektetett tőke összértéke euróban, illetve annak százalékos aránya
Munkahelyi egészség és biztonság	Környezeti balesetek, megbetegedések, a beltéri levegő minősége, munkahelyi vízminőség, zaj, stb.	alkalmazotti balesetek éves száma táppénzes napok száma alkalmazottanként és évente káros anyagok koncentrációja (milligramm/liter vagy ppm) zajsztint a helyszínen (decibel)
Közösségi kapcsolatok	Az érdekelt csoportokkal folytatott	személyes megbeszélések száma évente

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: FUNKCIONÁLIS TERÜLETI MUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
	megbeszélések (találkozók, aktív részvétel rendezvényeken, stb.) A környezetvédelmi nyilatkozatra vonatkozó külső kérések, stb.	külső kérések száma évente külső webhely letöltések száma évente

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: KÖRNYEZETI KÖZEGMUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Levegő	A levegőben található meghatározott anyagok, pl. kén és nitrogén-oxidok, ózon, illékony szerves vegyületek, finom és ultrafinom részecskék, stb.	milligramm/liter ppm
Víz	A folyókban, tavakban, talajvízben található meghatározott anyagok, pl. tápanyagok, nehézfémek, szerves vegyületek, stb.	milligramm/liter
Földterület	Természetes élőhelyek, védett területek Nehézfémekkel, peszticidekkel, tápanyagokkal, stb. szennyezett talaj	terület százalék (évente) változás négyzetkilométerben évente a szennyezett talaj mennyisége köbméterenként négyzetméterben/köbméterben (évente)

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: BIO- ÉS ANTROPOSZFÉRA MUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Növényvilág	Kipusztított és veszélyeztetett fajok	szám/százalékos arány a természetes élőhelyekhez képest
Állatvilág	Kipusztított és veszélyeztetett fajok	szám/százalékos arány a természetes élőhelyekhez képest
Emberek	A helyi lakosság várható élettartama, a helyi lakosság környezettel kapcsolatos betegségei, szennyező anyagok (ólom, stb.) koncentrációja a helyi lakosok vérében	várható élettartam (év) meghatározott (krónikus) betegségekben szenvedők százalékos aránya a helyi lakosság körében szennyező anyag mennyisége (milligramm/liter)

MŰKÖDÉSI TELJESÍTMÉNY: BIO- ÉS ANTROPOSZFÉRA MUTATÓK

Mutató-kategória	Példák a mutatókra	Példák a mértékegységekre
Esztétika, örökség és kultúra	Természetes műemlékek	négyzetkilométer

¹ A jelentős környezeti hatású hulladéktípusokat külön kell jelenteni, különösen veszélyes hulladékok esetében. Adott esetben mellékelni kell az európai hulladékklajstromban szereplő kapcsolódó tétel leírását és kódját (a 2000. május 3-i 2000/532/EK bizottsági határozat).

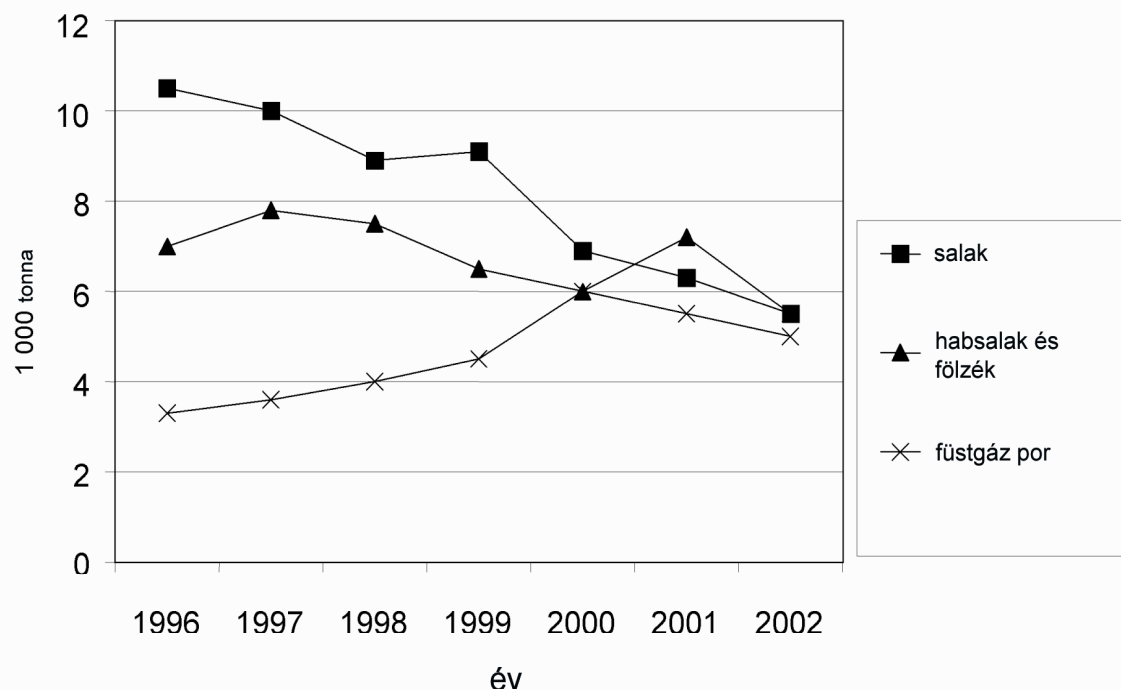
² Ebben a dokumentumban és az EMAS-szal összefüggésben ajánlott az Európai Unió öko címkéjének vagy az EU tagállamok nemzeti öko címkéinek a használata.

További információkat lásd a <http://www.europa.eu.int/comm/environment/ecolabel> címen.

Megjegyzés:

Gyakran a helyi környezeti közeg és ökológiai rendszerek a legfontosabbak a környezeti állapot mutatók (KÁM) tekintetében. Mindazonáltal egyes esetekben – pl. az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásai esetében – a globális környezeti állapot szintén lényeges. Ha a KÁM-k elsősorban nem magának a bejegyzett szervezetnek a környezeti hatását, hanem más szervezetek vagy ismeretlen források hatásait tükrözik, akkor erre az érdekelt felekkel folytatott kommunikáció során egyértelműen utalni kell.

Az alábbiakban néhány példát mutatunk be a környezeti teljesítménymutatók grafikonok formájában történő megjelenítésére. Sok esetben hasznos, ha az előző évi adatokon kívül a többéves tendenciákat is bemutatjuk.

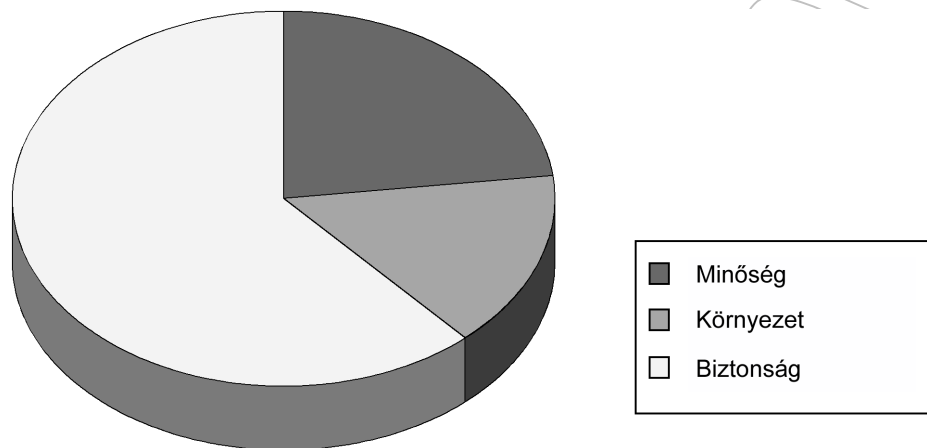
Ábra

Három különböző veszélyes hulladéktípus mennyiségének éves alakulása 1996 és 2002 között, 1000 tonnában: Salak (10 04 01), habsalak és fölzék (10 04 02), és füstgáz por (10 04 04)⁵

Ha a szervezetek által jelentett irányítási mutatók között szerepelnek olyan mutatók is, mint a szakképzés, jó, ha tudjuk, hogy a teljes szakképzésből mekkora részt szentelnek a környezeti tárgyköröknek, illetve, hogy mekkora a környezettel kapcsolatos ellenőrzés aránya. Ez lehetővé teszi, hogy a szervezet pontosabban meg tudja becsülni környezetgazdálkodási költségeit.

---

⁵ A zárójelben megadott kódok az európai hulladékklajstromban szereplő különböző tételek kódjaira utalnak.

Ábra

Az egy alkalmazottra jutó szakképzési órák aránya a biztonság, környezet és minőség terén 2002-ben

Abban az esetben, ha a szervezetek a környezet állapotával kapcsolatban kívánják jelenteni teljesítményüket, hasznos ismerni a szervezet viszonylagos hozzájárulását a környezeti hatáshoz. Ha tehát valamely szervezet egy helyi folyó állapotáról tesz jelentést, hasznos volna megbecsülni a szervezet saját hozzájárulását a folyó általános állapotához annak érdekében, hogy hatékonyan tudja megválasztani elérni kívánt céljait.

b) *A mutatóknak érthetőeknek és egyértelműeknek kell lenniük*

A hitelesség és a vezetőségi ellenőrzés miatt fontos, hogy a mutatók ne keltsenek hamis benyomást, illetve ne vezessék félre a megcélzott közönséget. A mutatóknak a felhasználó számára világosaknak és érthetőeknek kell lenniük, továbbá meg kell felelniük a felhasználók információs igényeinek. A mutatóknak következeteseknek kell lenniük, és a leglényegesebb adatokra kell vonatkozniuk.

Az adatokat jelentéskészítési céllal gyakran összegzik vagy szabványosítják. Ez ugyan tömör bemutatást tesz lehetővé, ám az is fontos, hogy a végeredmény könnyen érthető legyen. Előfordulhat, hogy az üzemen belüli újrahasznosításhoz használt belső mutató alapján összeállított jelentést csak akkor válik érthetővé, ha mindenki számára érthető módon elmagyarázzák a szóban forgó mutató előállításának módszerét.

Az adatok valamely bázis évhez történő viszonyítása lehetővé teszi az évenkénti összehasonlítást, ám előfordulhat, hogy nem tükrözi a környezeti teljesítmény valamennyi vonatkozását. Fontos például,

hogy a felvásárlások és tőkekivonások hatásait világosan elmagyarázzák, és az olvasók megérthessék a jelentésben szereplő jellemző abszolút nagyságrendjét.

c) *A mutatóknak lehetővé kell tenniük az évenkénti összehasonlítást*

Ez a szempont biztosítja, hogy könnyen nyomon lehessen követni valamely szervezet környezeti teljesítményét. A mutatók a jelentési folyamat kezdetén történő helyes megválasztásának fontosságát az évenkénti összehasonlíthatóságra vonatkozó követelményben lehet bemutatni. Ha valamely adott környezeti vonatkozás és hatás jelentéséhez használt paraméterek változnak, gyakran nehéz megállapítani, hogy történt-e javulás.

Például ha az energiát az 1. évben a teljes fogyasztásként, a 2. évben viszont termék tonnánkénti energiafelhasználásként jelentették, ezt a két évet nem lehet összehasonlítani. A szervezeteknek tehát biztosítaniuk kell, hogy az időbeli folytonosságot figyelembe veszik a mutatók kiválasztásánál. A tévedések elkerülése érdekében a mutatókhoz mindig abszolút értékeket kell rendelni, amint ez például az alábbi táblázatban látható.

Táblázat

Példa az évenkénti összehasonlítást lehetővé tevő táblázatra¹

Mutató	Egység	1993	1994	1995
Alkalmazottak	személy	548	520	409
Forgalom	millió	87,6	78,5	74,2
Termelés	tonna	4 075	3 639	2 933
Energiafogyasztás	MWh	89 285	82 422	73 865
Energiafogyasztás / gyapot	kWh/kg	21,9	22,2	23,7
Vízfogyasztás	m ³	249 670	241 450	219 010
Vízfogyasztás / gyapot	l/kg	–	62,9	64,7
MST/Ökotex ² 100 szerint tesztelt	%	50	90	99
Festés nehézfémek nélkül	%	35,2	35,3	40
Hulladék	kg	158 014	102 598	81 658

¹ Rauberger (1998).

² Az M.S.T. a „Verein für verbraucher- und umweltfreundliche Textilien (VvuT, fogyasztó- és környezetbarát textiliák

szövetsége”) szövetség „Markenzeichen schadstoffgeprüfter Textilien (a káros anyag tartalom szempontjából ellenőrzött textíliák címkéje)” címkéjét jelenti. Az „Ökotex” az „Öko-Tex Standard 100” szabványra történő utalás (lásd a <http://www.oeko-tex.com> hálózati helyet).

A szervezeteknek azt is tudomásul kell venniük, hogy ha az éves teljesítmény alakulásáról pontos képet akarnak adni, akkor abszolút éves átlagokat és – ha szükséges – ezek szórásait kell jelenteniük. Ha ez nem megfelelő, akkor egy átlagos évet vagy hosszú távú átlagot kell bázisként kiválasztani. Kivételes csúcserőkeket adó évek referencia évként nem választhatók.

Időnként szükség van a környezeti vonatkozás jelentésére használt módszer megváltoztatására. Ebben az esetben a szervezetnek arra kell törekednie, hogy lehetséges legyen az összehasonlítás a korábbi évekkel, például az előző évek adatainak az új jelentéskészítési módszer szerinti újraszámítása révén.

d) *A mutatóknak lehetővé kell tenniük az összehasonlítást az ágazati, országos vagy regionális összehasonlító adatok alapján*

A mutatók összehasonlításának egyik lényeges követelménye, hogy azokat azonos módon állítsák elő, elkerülendő az „almák és körték” közötti összehasonlítást. Az energiafogyasztás terén például felmerülhet a kérdés, hogy az elsődleges vagy másodlagos energiafogyasztást jelentsék-e. A szervezetnek ügyelnie kell arra, hogy mutatóinak létrehozásakor az „általános szabványt” használja. Ezeket az „általános szabványokat” bizonyos esetekben kutatások, szakmai szövetségek, nem kormányzati szervezetek, helyi, nemzeti vagy regionális kormányzatok állapítják meg. A szervezeteknek gondoskodniuk kell arról, hogy ismerik ezeket a viszonyítási alapul szolgáló adatokat, és ha ezekről a vonatkozásokról készítenek jelentést, az általuk kiválasztott mutatóknak lehetővé kell tenniük a közvetlen összehasonlítást ezekkel az összehasonlító adatokkal. A többszörös jelentés elkerülése érdekében – ha több eltérő összehasonlító adat áll rendelkezésre – a szervezeteknek az ágazatuk szempontjából leginkább megfelelő viszonyítási adatot kell kiválasztaniuk.

Táblázat

Példa az összehasonlító adattal történő összehasonlítást lehetővé tevő táblázatra¹

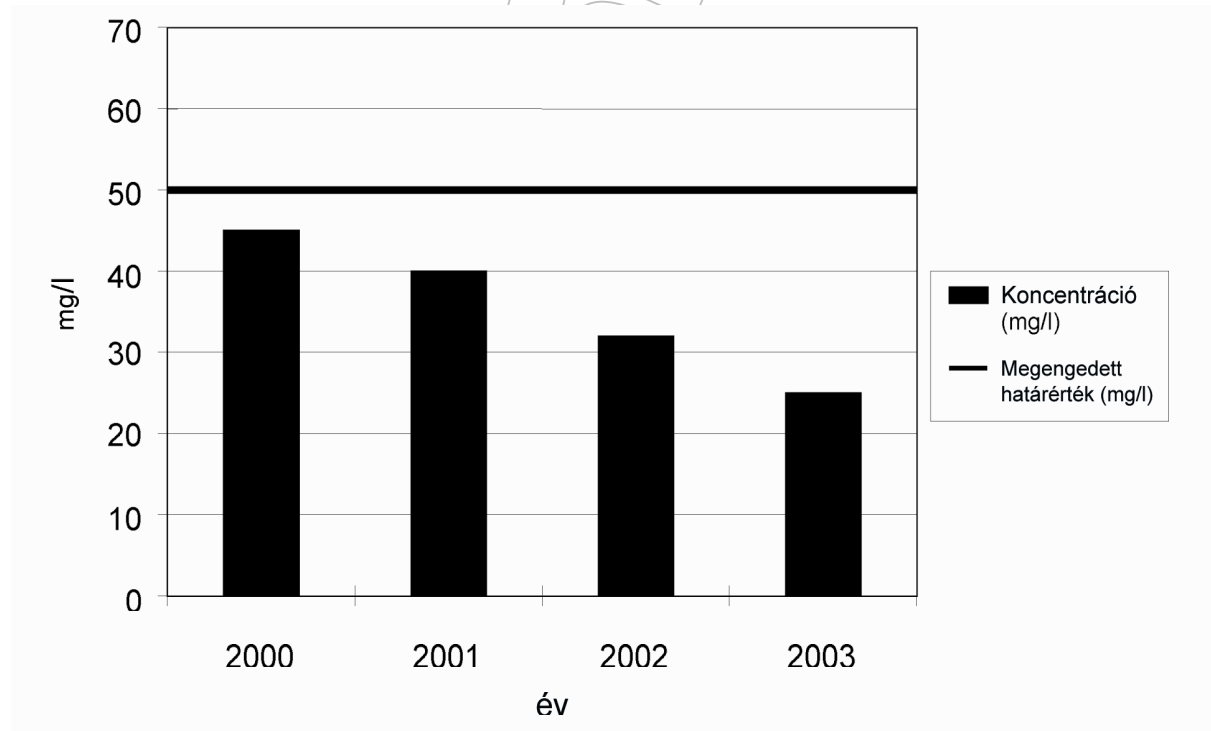
Mutató Egység	Minimum	Átlag	Maximum	Kölni bank
Elektromosság [mWh]/alkalmazott	4,3	5	6,8	6,8

Mutató Egység	Minimum	Átlag	Maximum	Kölni bank
Fűtési energia [G]/alkalmazott	18,2	24,6	29,8	26,3
Vízfogyasztás [l]/alkalmazott	40	83	171	117
Papírfogyasztás [kg]/alkalmazott	116	138	209	209
Másolópapír fogyasztás [iv]/alkalmazott	9	18	23	19
Utazás [km]/alkalmazott	410	880	1 100	600

¹ Rauberger (1998).

e) *A mutatóknak lehetővé kell tenniük az összehasonlítást a szabályozói előírásokkal*

A szervezeteknek a belső irányítás és a külső hitelesség érdekében egyaránt kell tudniuk igazolni, hogyan teljesítenek a szabályozói előírásokkal összefüggésben. Ha valamely jelentendő szempont tekintetében szabályozói előírások vannak, a szervezeteknek ezeket az előírásokat a teljesítménnyel azonos táblázatban vagy grafikus ábrában kell szerepeltetniük.

Ábra

Példa a szabályozói előírással történő összehasonlítást lehetővé tevő grafikonra

4. Összefoglalás

A szervezetnek, mielőtt valamely környezeti vonatkozás nyomon követésére használandó mutatóról döntene, az alábbi kérdéseket kell feltennie önmaga számára:

- a) Az adatok képesek-e megjeleníteni a szervezet környezeti hatását?
- b) A mutatók lehetővé teszik-e a környezeti célok számszerűsítését?
- c) Az adatok támogatják-e a szervezet irányítási folyamatát?
- d) Az adatok érthetőek-e bonyolult magyarázatok nélkül is?
- e) Az adatok ebben a formában évről évre használhatók maradnak-e?
- f) Szerepelnek-e az erre a szempontra vonatkozó megengedett határértékek?
- g) Az adatok összehasonlíthatók-e az ehhez a vonatkozáshoz kapcsolódó összehasonlító adatokkal?

Ha a fenti kérdések bármelyikére NEM a válasz, a szervezetnek tovább kell dolgoznia ennek a környezeti mutatónak a kialakításán. A mutatókat mindazonáltal rendszeresen felül kell vizsgálni, hogy biztosítani lehessen azok alkalmazhatóságát, és hogy figyelembe vegyék az új információkat vagy fejleményeket.

*II. MELLÉKLET***VÁLOGATÁS A KÖRNYEZETI MUTATÓKKAL KAPCSOLATOS NEMZETI,
REGIONÁLIS ÉS GLOBÁLIS KIADVÁNYOKBÓL**

ANPA – National Agency for the Protection of the Environment (Nemzeti Környezetvédelmi Ügynökség) (1998): „Manuale per l'attuazione del Sistema Comunitario di Ecogestione ed Audit (Az európai környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) végrehajtásának kézikönyve)”, CD-ROM Sezione Banca Dati Indicatori („Környezeti mutatók adatbázisa” szakasz), Róma, Internet: www.anpa.it/emas.

Szövetség a Bankok, Takarékpénztárak és Biztosító Társaságok Környezetgazdálkodásáért (VfU) és a Német Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium (1997): „Time to act – environmental management in financial institutions – A survey of recent developments including principles and guidelines for in-house eco-balances of financial service providers” (Cselekedni kell – környezetgazdálkodás a pénzügyintézeteknél – Felmérés a közelmúlt fejleményeiről, beleértve a pénzügyi szolgáltatók saját környezetvédelmi egyensúlyára vonatkozó elveket és iránymutatásokat is), Bonn, Internet: www.vfu.de.

Business in the Community (2000): „Winning With Integrity” (Győzni tisztességgel), London, Internet: www.bitc.org.uk.

Business in the Community (2001): „A Measure of Progress” (A haladás mértéke), London, Internet: www.bitc.org.uk.

FORGE Group (2000): „Guidelines on Environmental Management and Reporting for the Financial Services Sector” (Környezetgazdálkodási és jelentéskészítési iránymutatások a pénzügyi szolgáltató ágazat számára), Internet: www.bba.org.uk.

Német Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium és Szövetségi Környezetvédelmi Ügynökség (ed.) (1997): „A Guide to Corporate Environmental Indicators” (Íránymutatás a vállalati környezeti mutatókhoz), Bonn/Berlin, Internet: www.umweltbundesamt.de.

Német Szövetségi Környezetvédelmi Ügynökség (1999): „Leitfaden betriebliche Umweltauswirkungen – Ihre Erfassung und Bewertung im Rahmen des Umweltmanagements.

(Iránymutatás az üzemi környezeti hatásokhoz – Adatgyűjtés és értékelés a környezetgazdálkodás keretében)”, Berlin, Internet: www.umweltbundesamt.de.

Global reporting initiative (Globális jelentéstételi kezdeményezés) (2002): „Sustainability reporting guidelines” (Iránymutatások a fenntarthatósággal kapcsolatos jelentéstételhez), Boston, USA, Internet: www.globalreporting.org.

EN/ISO 14031:1999 „Environmental management – Environmental performance evaluation – Guidelines” (Környezetgazdálkodás – A környezetvédelmi teljesítmény értékelése – Iránymutatások), Geneva, Internet: www.iso.ch.

ISO/TR 14032:1999 „Environmental management – Examples of environmental performance evaluation (EPE)” (Környezetgazdálkodás – Példák a környezeti teljesítmény értékelésére (EPE)), Genf, Internet: www.iso.ch.

Jasch, C. and Rauberger, R. (1998): „Leitfaden Kennzahlen zur Messung der betrieblichen Umwelleistung (Irányadó mutatók a működési környezeti teljesítmény méréséhez)”, szerkesztette az Osztrák Szövetségi Környezetvédelmi, Ifjúsági és Családügyi Minisztérium, Bécs, IÖW Wien Publications No 25/1998, Internet: www.ioew.at/ioew/index.html.

Rauberger, R. (1998): „Erweitertes betriebliches Umweltcontrolling (Kiterjesztett operatív környezeti ellenőrzés)”, a „Praxishandbuch Umweltschutz – Management” kiadványban, szerkesztette Hans-Peter Wruk és Horst Ellringmann, Köln, Deutscher Wirtschaftsdienst, Internet: www.dvd-verlag.com.

UK Association of Certified and Chartered Accountants and Certified Accountants Educational Trust (Okleveles és bejegyzett könyvelők szövetsége és okleveles könyvelők oktatási érdekszövetsége) (2001): „An Introduction to Environmental Reporting” (Bevezetés a környezeti jelentések készítésébe), London, Internet: www.accaglobal.com.

UK Department for the Environment, Food and Rural Affairs (UK Környezetvédelmi, Élelmezési és Vidékügyi Minisztérium) (2000): „Environmental Reporting – Guidelines for Company Reporting on Waste” (Környezeti jelentések készítése – Iránymutatások a hulladékokról jelentést készítő vállalatok számára), London, DEFRA Publications, Internet: www.defra.gov.uk/environment/envrp/index.htm.

UK Department for the Environment, Food and Rural Affairs (UK Környezetvédelmi, Élelmezési és Vidékügyi Minisztérium) (2000): „Environmental Reporting Guidelines for Company Reporting on Water” (Környezeti jelentések készítése – Iránymutatások vízzel kapcsolatos jelentést készítő

vállalatok számára), London, DEFRA Publications, Internet:
www.defra.gov.uk/environment/envrp/index.htm.

UK Department for the Environment, Food and Rural Affairs (UK Környezetvédelmi, Élelmezési és Vidékügyi Minisztérium) (2001): „Environmental Reporting – General Guidelines” (Környezeti jelentések készítése – Általános iránymutatások), London, DEFRA Publications, Internet:
www.defra.gov.uk/environment/envrp/index.htm.

UK Department for the Environment, Food and Rural Affairs (UK Környezetvédelmi, Élelmezési és Vidékügyi Minisztérium) (2001): „Guidelines for Company Reporting on Greenhouse Gas Emissions” (Iránymutatások az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásáról jelentést készítő vállalatok számára), London, DEFRA Publications, Internet: www.defra.gov.uk/environment/envrp/index.htm.

United Nations Division for Sustainable Development (Az Egyesült Nemzetek Fenntartható Fejlődéssel foglalkozó Osztálya) (2001): „Environmental Management Accounting, Procedures and Principles” (Környezetvédelmi vezetési számvitel, eljárások és elvek), ENSZ kiadvány, Gazdasági és szociális ügyek sorozat, Internet: www.un.org/esa/sustdev/estema1.htm.

VDI Verein Deutscher Ingenieure (ed.) (2001): „Betriebliche Kennzahlen für das Umweltmanagement – Leitfaden zu Aufbau, Einführung und Nutzung (Üzemi mutatók a környezetvédelmi vezetéshez – szervezési, bevezetési és használati iránymutatások)”, VDI Richtline Nr. 4050, Düsseldorf, Internet: www.vdi.de.

World Business Council for Sustainable Development (2000): „Measuring eco-efficiency – a guide to reporting company performance” (A környezetvédelmi hatékonyság mérése – iránymutatás a vállalati teljesítmény jelentéséhez), Genf, Internet:
www.wbcsd.org/newscenter/reports/2000/MeasuringEE.pdf.

SZÓSZEDET

Angol	Magyar	Megjegyzés
divestment	tőkekivonás	
dross	habsalak	
skimming	főlzék	

nem véglegesített változat